

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет

САВЧУК МАРІЯ МИКОЛАЇВНА

«Організаційно-методичні аспекти обліку та аудиту основних засобів на підприємстві»

071 «Облік і оподаткування» (галузь наук – Управління та адміністрування)

Автореферат
на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Івано-Франківськ – 2023

Дипломна робота виконана в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника

Науковий керівник: асист. кафедри обліку і оподаткування Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника Гавдей Світлана Володимирівна

Рецензент: д.е.н., професор кафедри економічної кібернетики Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника Дмитришин Леся Ігорівна

Захист відбудеться «23» червня 2023 р.

Завідувач кафедри _____ Баланюк Іван Федорович

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	4
1.1. Сутність і класифікація основних засобів.....	4
1.2 Порядок визнання та оцінки основних засобів підприємства.....	11
1.3 Теоретичні основи організації аудиту основних засобів.....	17
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У СКП «ПАЛЯНИЦЯКОМУНСЕРВІС»	23
2.1 Організація первинного обліку основних засобів.....	23
2.2 Організація аналітичного та синтетичного обліку основних засобів.....	28
2.3 Організація обліку амортизації та витрат, пов'язаних з покращенням стану основних засобів.....	37
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	44
3.1 Удосконалення організації обліку основних засобів на підприємстві...	48
3.2 Удосконалення оцінки основних засобів	
3.3 Удосконалення методики проведення внутрішнього аудиту основних засобів	53
ВИСНОВКИ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65
ДОДАТКИ	71

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

У сучасних умовах господарювання вітчизняні підприємства гостро відчувають проблеми, пов'язані із ефективним управлінням основними засобами. Основні засоби посідають важливе місце в господарській діяльності вітчизняних підприємств. Від їх технічного стану, частки в структурі активів залежить рівень забезпеченості підприємства необхідними засобами для здійснення фінансово-господарської діяльності. Ефективне управління основними засобами та продумана інвестиційна політика вимагає удосконалення обліку, аналізу, аудиту основних засобів підприємства.

Актуальність теми зумовлена тим, що основні засоби як ключовий елемент матеріально-технічної бази підприємства завжди повинні використовуватися раціонально, ефективно, а це в свою чергу залежить від своєчасного одержання повної, надійної обліково-економічної інформації, яку здатний забезпечити облік та аудит на підприємстві основних засобів.

Метаю дипломної роботи є дослідження теоретичних, практичних аспектів організації обліку та аудиту основних засобів на підприємстві, розробка шляхів їх удосконалення.

Зазначена мета може бути досягнута шляхом вивчення поставлених **завдань**:

- дослідити теоретичні основи організації обліку основних засобів підприємства;
- визначити економічну сутність основних засобів підприємства;
- розглянути класифікацію основних засобів підприємства;
- вивчити особливості проведення визнання та оцінки основних засобів підприємства;
- розглянути теоретичні та практичні аспекти проведення аудиту основних засобів підприємства;
- вивчити особливості організації первинного обліку основних засобів на підприємства;

- розглянути організацію та методику аналітичного, синтетичного обліку основних засобів на підприємства;
- визначити шляхи удосконалення обліку основних засобів на підприємстві;
- запропонувати шляхи удосконалення аудиту основних засобів на підприємстві.

Об'єктом дослідження є обліково-аналітична система обліку основних засобів на підприємстві.

Предметом дослідження є процес організації бухгалтерського обліку та аудиту основних засобів на підприємстві.

Для досягнення поставлених завдань у процесі дослідження застосовано ряд загальнонаукових та економічних методів, зокрема: абстракції, дедукції, індукції, зіставлення, спостереження, вимірювання взаємозв'язків, аналізу, синтезу, поєднання історичного і логічного підходів, узагальнення, економічного аналізу, вибіркова перевірка тощо.

При написанні дипломної роботи використано наукові праці вітчизняних, зарубіжних фахівців із обліку основних засобів; законодавчі, нормативні акти України; інструктивні матеріали, а також дані бухгалтерського обліку досліджуваного підприємства.

Практичне значення одержаних результатів. Роботу із організаційно-методичних аспектів обліку та контролю на основних засобів на підприємстві рекомендовано для подальшого застосування з метою вдосконалення методики і організації обліку, аудиту операцій із використання, утримання основних засобів, що посилює інформаційну та контрольну функції бухгалтерського обліку, а також підвищить ефективність управління цими операціями на досліджуваному підприємстві.

Структура роботи сформована наступним чином: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки. Робота виконана на 74 сторінках тексту та містить 8 таблиць, 4 рисунки, 2 додатки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У розділі 1 «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ»

досліджено сутність основних засобів та проведено їх класифікацію, розглянуто порядок визнання та оцінки основних засобів підприємства, методи нарахування амортизації основних засобів, досліджено теоретичні основи організації аудиту основних засобів, встановлено мету, завдання та значення аудиту основних засобів на підприємстві, розглянуто особливості аудиторської перевірки із застосуванням даних аналітичного, синтетичного обліку основних засобів, досліджено взаємозв'язок аудиту основних засобів і облікової політики підприємства.

У розділі 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У СКП «ПАЛЯНИЦЬКОМУНСЕРВІС»

вивчено специфіку організації первинного обліку основних засобів СКП "Паляницьякомунсервіс", досліджено особливості організації аналітичного та синтетичного обліку основних засобів на досліджуваному підприємстві, розглянуто організацію обліку амортизації та витрат, пов'язаних з покращенням стану основних засобів на підприємстві.

У розділі 3 «ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ»

вивчено шляхи вдосконалення організації обліку основних засобів на підприємстві, розглянуто способи вдосконалення оцінки основних засобів, проведено аналіз наказу про облікову політику підприємства, який дозволив уточнити основні положення актуальні для облікової політики основних засобів, запропоновано шляхи вдосконалення методики проведення внутрішнього аудиту основних засобів та програму внутрішнього аудиту основних засобів для досліджуваного підприємства.

ВИСНОВКИ

Основні засоби у господарській сфері складають матеріальну основу продуктивних сил та визначають економічний потенціал підприємства. Вони становлять основу інвестиційної привабливості підприємства, а також забезпечують інноваційну технічну конкурентоспроможність підприємствам України.

Для облікового процесу основних засобів слід їх прокласифікувати. Належним чином обґрунтована класифікація необхідна в практичній діяльності для організації аналітичного та синтетичного обліку; обліку наявності, руху об'єктів; при нарахуванні амортизації, визначенні розміру зносу, а також при проведенні інвентаризації основних засобів.

Важливою складовою обліку основних засобів виступає порядок визнання та оцінки основних засобів. Проведене дослідження свідчить, належна організація обліку основних засобів залежить від обраної підприємством їх оцінки, методу нарахування амортизації основних засобів з урахуванням умов отримання ним майбутніх економічних вигод.

Сучасна практика аудиту основних засобів дає можливість оцінити схоронність, матеріально-технічний стан, ефективність використання основних засобів на підприємстві. Перевірка правильності оформлення, відображення в бухгалтерському обліку руху, списання непридатних до використання основних засобів, а також правильність нарахування амортизації та проведення переоцінки, індексації основних засобів відповідно до чинного законодавства являє собою основу для забезпечення успішного господарського процесу.

Бухгалтерський облік на досліджуваному підприємстві організовується у відповідності до чинного законодавства. На підприємстві затверджений наказ про облікову політику, де визначено принципи, методи, процедури бухгалтерського обліку. Аналіз наказу свідчить, що на підприємстві застосовується журнально-ордерна форма обліку, яка забезпечує накопичення первинних документів на відповідних реєстрах аналітичного та синтетичного обліку.

Первинний облік СКП "Паляницякомунсервіс" основних засобів здійснюється із використанням затверджених типових форм первинних документів, а первісна вартість формується в залежності від шляхів надходження основних засобів, облік ведеться у розрізі окремих наявних об'єктів.

На досліджуваному підприємстві для отримання ґрунтовної інформації, з метою ефективного використання основних засобів, виходячи з їх видів і процесів, які мають місце в господарському процесі, ведеться аналітичний пооб'єктний облік, а належне ведення синтетичного обліку забезпечує можливість на отримання узагальнених даних.

Проведене дослідження засвідчує, що із метою підвищення ефективності або підвищення терміну корисного використання основних засобів в СКП "Паляницякомунсервіс" проводяться поточний та капітальний ремонт, нараховується амортизація основних засобів з використанням прямолінійного методу.

Недоліки в системі організації бухгалтерського обліку викликають ряд труднощів: несвоєчасне надання звітних даних; створюються передумови для певних зловживань відносно матеріальних цінностей; збільшують витрати на утримання облікового персоналу тощо. Облікова робота, що пов'язана із формуванням оптимальної облікової політики, виступає визначальною складовою в системі організації обліку на підприємстві. В основу її формування покладено принцип повноти облікових даних.

Облікова політика — фундамент системи організації бухгалтерського обліку на підприємстві. Вона визначає права та обов'язки системи обліку щодо формування інформаційних потоків. Відсутність документів, які регламентують облікову політику ускладнює організацію обліку на підприємстві.

Аналіз наказу про облікову політику цього підприємства засвідчив, що основними недоліками є: відсутність належної структури формування; непослідовність викладення базових положень; часткове розкриття елементів облікової політики. Запропоновано доповнити основні положення актуальні для

обліку основних засобів зазначити у наказі про облікову політику досліджуваного об'єкту.

В процесі дослідження було виявлено відсутність графіка документообігу, що також ускладнює організацію бухгалтерського обліку. Його наявність дозволить раціоналізувати рух документів; забезпечить визначення оптимальної кількості підрозділів, виконавців для опрацювання первинного документа; встановить строк його перебування у підрозділах. Використання запропонованого графіку документообігу сприятиме організації облікової роботи та посиленню контрольних функцій у системі бухгалтерського обліку.

Пропонуємо проводити переоцінку основних засобів регулярно із метою відповідності залишкової вартості об'єктів основних засобів їх справедливій вартості на дату формування балансу.

Впровадження внутрішнього аудиту на підприємствах забезпечує покращення системи контролю всередині підприємства та виконує захисну роль, пов'язану з збереженням активів, отриманням інформації про стан та наявність майна власника.

Реалізація запропонованого нами внутрішнього аудиту основних засобів враховує галузеві та технологічні аспекти діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання. Відповідно до організаційних засад аудиторської перевірки та наявних проблем в контрольній діяльності підприємства, запропоновано методичні процедури здійснення внутрішнього аудиту основних засобів.

Запропонована нами програма аудиту передбачає чотири етапи: підготовчий, початковий, основний та завершальний. Кожному етапу відповідають конкретні цілі та завдання аудиту основних засобів.

Проте, застосовуючи внутрішній аудит основних засобів в системі управлінської діяльності, слід пам'ятати, він не повинен стати новим контрольним навантаженням діючу систему обліку та управління, а повинен забезпечити можливість збереження та ефективного управління основними засобами.

Важливим питаннями при цьому залишається професійний рівень внутрішніх аудиторів та їх незалежність в процесі проведення перевірки.

Рекомендуємо із метою підвищення ефективності системи обліку основних засобів на досліджуваному підприємстві організувати систематичне проведення внутрішнього аудиту. До складу аудиторської перевірки залучити фахівців із обліку та контролю, які працюють на підприємстві. Проведення внутрішнього аудиту на СКП "Паляницякомунсервіс" сприятиме якісному удосконаленню організації обліку основних засобів.

Список основних джерел

1. Белоусов, А. Пути гармонизации бухгалтерского и налогового учета основных средств. Бухгалтерский учет и аудит. 2015. № 11. С. 11-17
2. Белоусов, А. Удосконалення документального оформлення операцій з основними засобами в умовах застосування П(С)БО 7 «Основні засоби». Бухгалтерський облік і аудит. 2006. № 3. С. 49-57
3. Буряковский В. В., Кармазин В. Я., Каламбет С. В. Финансы предприятий : учеб. пособие. Днепропетровск: Пороги, 2001. 245 с
4. Бутинець, Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку : підручник для студентів спеціальності “Облік і аудит” вищих навчальних закладів. Житомир : ПП “Рута”, 2002. 591 с.
5. Бутинець, Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник для спеціальності «облік і аудит» вищих навчальних закладів. Житомир : ПП "Рута", 2003. 726 с.
6. Воробієнко, А. Інвентаризація основних засобів. Все про бухгалтерський облік. 2021. № 107. С. 17-33
7. Геднарчук Б. Основний засіб чи ні: хто визначає? Дебет–Кредит. 2007. № 21. URL : <http://www.dtkk.com.ua/show/1bid03101.html>
8. Голов, С. Ф. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 2000 : навч. посіб. К., 2000. 1272 с.
9. Горицька, Н. Порядок використання чинних з 01.07.2000 р. методів нарахування амортизації згідно з П(С)БО 7 та порівняння його з існуючою міжнародною практикою. Дебет-Кредит. 2000. №25. С. 10-25
10. Десятнюк, О.М. Деякі аспекти впровадження внутрішнього аудиту на підприємствах електротехнічної промисловості. Придніпровський науковий вісник. 2007. № 41 (108). с.54-56.
11. Доценко, В. В. Облік основних засобів та шляхи його удосконалення. Регіональні перспективи. 2000. № 1. С.29-32

12. Дорош Н.І. Аудит: методика і організація : підручник К.: Т-во «Знання», КОО, 2001. 402с.
13. Дроздова, Т. Надходження основних засобів на підприємство. Все про бухгалтерський облік. 2006. № 31. С. 8-21;
14. Житний, П. Організаційні аспекти формування облікової політики в умовах глобалізації. Становлення облікової політики в Україні: Тези доп. Всеукр. наук, конф. 18-19 травня 2007 р. Тернопіль: Економ, думка, 2007. С. 94-96.
15. Завгородний, В. П. Бухгалтерский учет в Украине с использованием Национальных стандартов : учеб. пособ. – 5-е изд., доп. и перераб. К. : А.С.К., 2003. 847 с.
16. Замазій, С. Особливості інвентаризації основних засобів. Податки та бухгалтерський облік. 2005. № 88. С. 19-22;
17. Зюкова, М.М. Проблеми обліку основних засобів в умовах дії Національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку в Україні. Регіональні перспективи (укр.). 2006. № 2. С.19-21
18. Зубилевич, С. Перспективы развития аудита. Бухгалтерский учет и аудит. 2005. №8-9. с.101-105.
19. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій URL : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0893-99>
20. Кім Г., Сопко В.В., Кім С.Г. Бухгалтерський облік: первинні документи та порядок їх заповнення : навчальний посібник Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 440 с.
21. Кобилянська, О. І. Фінансовий облік : навч. посіб. – 2-е вид., випр. і доп. К. : Знання, 2007. 471с.
22. Кононенко, Т. Замлинський В. Про можливості інтеграції методики нарахування амортизації. Бухгалтерський облік і аудит. 2003. №10. с.24-

28

23. Курило, Г. М. Актуальність удосконалення механізму ведення обліку основних засобів на шляху інтегрування у міжнародній системі обліку
URL : http://www.rusnauka.com/NPM_2006/Economics/7_kurilo.doc.htm
24. Кулаковська, Л. П. Основи аудиту : навч посіб. Львів : “Каравела”, 2002. 504 с.
25. Лесняк, В. О. Порядок обліку переоцінки основних засобів. Формування ринкових відносин в Україні. 2007. № 9. С.3-5
26. Лилеева, Л. Р. Пути совершенствования учета основных средств и методика анализа их использования и оценки в телекоммуникациях. Международный бухгалтерский учет. 2006. № 11. С. 27-34
27. Лишиленко, О. Бухгалтерський облік : навч. посіб. К. : ЦНЛ, 2005. 632 с.
28. Манакін, В. Проблемні питання обліку амортизації й ремонтів основних засобів URL : <http://www.experts.in.ua/baza/analitic/detail.php?ID=12625>
29. Назаренко, І. Документальне оформлення операцій з обліку основних засобів. Все про бухгалтерський облік. 2006. № 31. С. 54-61
30. Наказ Державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації Про затвердження Державного класифікатора «Класифікація основних фондів» N 507 від 19.08.97. URL : <http://www.legal.com.ua/document/kodeks/0CH560507217-97.html>
31. Національні стандарти бухгалтерського обліку: Стандарт затверджений наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. №87, станом на 12 вересня 2003 р. Все про бухгалтерський облік. 2005. № 13 С. 14-15
32. Наумчук, О.А. Основні засоби: зміст і принципи облікової політики. Вісник технологічного університету Поділля. Науковий журнал. Економічні науки. Частина 2. Том 1 / Відп. ред. М.П. Войнаренко. Хмельницький: ТУП, 2003. С. 141 – 144
33. Новак, В. Операції з основними засобами: усі аспекти обліку. Збірник

систематизованого законодавства. 2007. № 2 С. 25-27

34. Новодворский, В. Д. Проблемы учета основных средств. Бухгалтерский учет. 2004. № 5. С. 36-38
35. Омельченко, О. Л. Основні засоби (фонди) на підприємстві. Податки та бухгалтерський облік. Спеціальний випуск. 2008. №9. С. 3-26
36. Омельченко, О. Л. Удосконалення обліку основних засобів. Тематичний збірник наукових праць “Торгівля і ринок України”. Вип. 17. – Т. III. Донецьк, ДонДУЕТ. 2004. С.57-63
37. Павлюк, И. Бухгалтерский учет переоценки основных средств. Бухгалтерский учет и аудит (рус.). 2004. №7. С.3-11.
38. Падалка, К. Основні засоби. Главбух. 2007. № 21. С. 106-146
39. Палий, Ю. Основные средства. Библиотека главбуха. 2008. № 9. С. 4-28
40. Панасик, В.М., Ковальчук Є.К., Бобрівець С.В. Податковий облік : навч. посіб. Тернопіль : Карт-бланш, 2002. 260 с.
41. Петрик, Е. Методологические аспекты аудита основных средств Бухгалтерский учет и аудит. 2004. № 13. С. 33-34
42. Петров, М. И. Учет основных средств как средство обеспечения сохранности и безопасности имущества организации. Управление персоналом. 2006. № 1. С. 67-145
43. Про аудиторську діяльність в Україні: Закон України від 22.04.1994 № 3125–XII. Все про бухгалтерський облік. 2004. № 127. –С. 9-12
44. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 червня 1999 р. № 996–XIV URL : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?Nreg=996-14>
45. Про оподаткування прибутку підприємств із наступними Законами України змінами і доповненнями URL : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=283%2F97-%E2%F0>
46. Пушкар, М. С. Фінансовий облік : підручник . Тернопіль : Карт – бланш, 2002. 628 с.

47. Пушкар М. Вимоги до формування облікової політики. Становлення облікової політики в Україні : тези доп. Всеукр. наук. конф. 18-19 травня 2007 р. Тернопіль: Економ, думка, 2007. С. 181-182.
48. Пшиченко, Д. В. Учет основных средств по МСФО и РСБУ. Международный бухгалтерский учет. 2007. № 8. С. 28-32
49. Риндя А. Облік операцій з основними засобами. Податки та бухгалтерський облік. Спеціальний випуск. 2006. № 6. С. 4-29
50. Руденко Є. Основные средства и основные фонды: порядок учета. Налоги и бухгалтерский учет. 2016. №13.
51. Савченко В.А. Аудит : навч. посібник. К. : КНЕУ, 2002. 322 с
52. Савельєва Г.Ю. Основні засоби: проблеми сучасного обліку. Держава та регіони. Наук-практ. журнал. Серія: Ек-ка та підприємництво. 2022. №4. С.241-245.
53. Семенов, А. С. Трансформация учета основных средств в соответствии с МСФО. Международный бухгалтерский учет. 2017. № 12. С. 17-22
54. Ткаченко, Л. Особливості оцінки основних засобів: історія і сучасність. Бухгалтерський облік і аудит. 2016. № 10. С. 11-19
55. Ткаченко, Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України : підручник. К. : А.С.К., 2005. 784 с.
56. Усач, Б.Ф. Аудит : навч. посіб. К. : Знання-Прес, 2002. 233с.
57. Хом'як, Р. Л. Бухгалтерський облік в Україні : навч. посіб. 7–е вид., доп. і перероб. Львів : Національний ун-т «Львівська політехніка», «Інтелект–Захід», 2008. 1224 с.
58. Щукін, Є. С. Основні засоби та основні фонди: визначення і класифікація. Все про бухгалтерський облік. 2016. № 31. С. 3-8.
59. Ямборко, Г. Бухгалтерська амортизація основних засобів: обираємо метод та обліковуємо. Все про бухгалтерський облік. 2016. № 31. С.21-27

